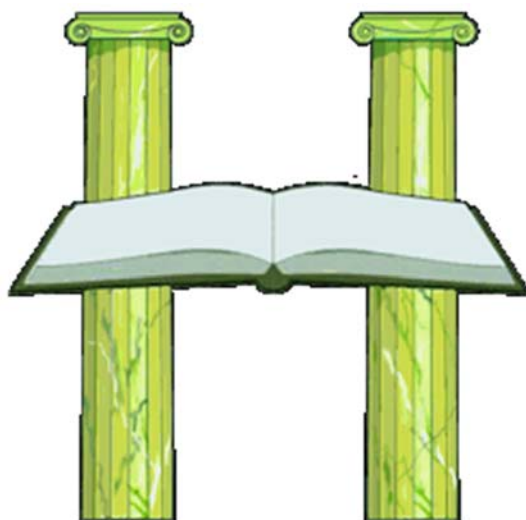

Programkatalog vårterminen 2019

HÄRNÖSANDS PENSIONÄRSUNIVERSITET

Det är inte enbart biodlarna som ser fram emot den tid då det börjar surra i luften. Dessförinnan har vi möjlighet att lära oss mer om de flitiga bina och deras viktiga uppgift – att ge naturen möjlighet till förnyelse efter långa vintern. Se sidorna 5 och 11 i Programkatalogen.

<http://www.harnosandspu.info>

ORDFÖRÄNDEN HAR ORDET

Det blir ljusare igen, en låt vars titel stämmer in på HPU:S vårkatalog 2019. När ni får katalogen i er hand vänder det, blir ljusare och går mot vår igen. Vi har alla upplevt många vårar och varje gång pirrar det lite av de nya möjligheter som kommer.

Med dessa ord vill jag hälsa er välkomna till en vårtermin späckad med intressanta föreläsningar.

I höstas gjorde vi ett misslyckat försök att återvända till Brännaborg. Efter 3 aktiviteter där insåg vi i styrelsen att vi inte kunde fortsätta främst beroende på ljudet som inte blev godtagbart på tre försök. Vi tvingades ställa in 3 aktiviteter där och lyckades hitta nya lokaler. Till våren kommer månadsmöten och årsmötet att ske på Församlingshemmet.

Vi har ett åldersspann även i vår förening och utvecklingen går framåt hela tiden. Jag har varit pensionär i 10 år, andra i mer än 20 år och några är nyblivna pensionärer. Utvecklingen på inte minst data- och telefonområdet rusar iväg. I HPU har vi, om vi vill, möjlighet att hänga med lite längre genom att tillämpa vårt nya förenklade administrativa system så att vi medlemmar kan se vad vi anmält oss till, betalat för, lokaländringar och annat som inträffar under en termin. Förändringar av anmälningsrutiner mm finns beskrivna på sid 4 och på baksidan av katalogen. Läs dessa sidor extra nogal!

Jag fick en fråga från en dam som undrade vad det är i de avlånga presenterna som bara de manliga föreläsarna får. För alla som undrar är det en slips med motiv av Bengt Lindström.

Vill ni delta i programkommittén eller hjälpa till med annat styrelsearbete? Hör då av er till Valberedningen se sid 19 i programkatalogen.

Det är mycket stimulerande och intressant att delta i styrelsen och programkommittén men när vi har varit pensionärer ett antal år så blir även de kontakter vi tidigare haft pensionerade. Därför är det särskilt viktigt med förnygring i HPU.

Vi ses till våren

Men först önskar styrelsen med mig

God Jul och Gott Nytt År!

Älgsjö 2018-12-15

Anders Boström

**HÄRNÖSANDS
PENSIONÄRSUNIVERSITET**

i samarbete med

<http://www.harnosandspu.info>

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Instruktion för anmälan till aktiviteter och medlemskap	4
	Månadsmöten	5
	<i>30 januari, 20 februari, 20 mars (årsmöte) och 17 april</i>	
Nr 1	Lär och res Litauen – ett tämligen okänt grannland (3 tillf. <i>inkl. spec. reseinfo</i>)	6
	<i>Start 16 januari.</i>	
Nr 2	Föreläs.n.serie Ekologi och naturresurser (3 tillf.)	7
	<i>Start 21 januari. Anmälan senast 14 januari.</i>	
	Föreläs.n.serie Icke-symfoniska orkesterverk (8 tillf.)	8
	<i>Start 25 januari. Intresseanmälan senast 18 januari.</i>	
Nr 3	Föreläs.n.serie Ord och språk (3 tillf.)	9
	<i>Start 31 januari. Anmälan senast 24 januari.</i>	
Nr 4	Föreläsning En arkitektonisk resa genom tid och rum	10
	<i>Föreläs.n. ges 11 februari. Anmälan senast 4 februari.</i>	
Nr 5	Föreläsning Framtidens by – hållbart liv i samklang med omgivningen	10
	<i>Föreläs.n. ges 21 februari. Anmälan senast 14 februari</i>	
Nr 6	Föreläs.n.serie Biet, människan och världen (3 tillf.)	11
	<i>Start 4 mars. Anmälan senast 25 februari</i>	
Nr 7	Föreläs.n.serie Hörsel och hörselskador ur medicinsk, psykologisk ... (2 tillf.)	12
	<i>Start 21 mars. Anmälan senast 14 mars</i>	
Nr 8	Föreläs.n.serie Människor och livet i norr under 11 000 år (3 tillf.)	13
	<i>Start 26 mars. Anmälan senast 19 mars</i>	
Nr 9	Föreläsning Svälten – hungeråren som formade Sverige	14
	<i>Föreläs.n. ges 2 april. Anmälan senast 26 mars.</i>	
Nr 10	Föreläsning Från Mölndal till Mosul – en bildjournalist berättar	15
	<i>Föreläs.n. ges 11 april. Anmälan senast 4 april.</i>	
Nr 11	Föreläsning Att följa omvärlden	15
	<i>Föreläs.n. ges 6 maj. Anmälan senast 29 april</i>	
Föreläsning A	Härnösands och Timrås gemensamma historia	16
	<i>Föreläs.n. ges 5 februari. Avgiften betalas vid entrén.</i>	
Föreläsning B	Muntliga berättelser och en och annan skröna	16
	<i>Föreläs.n. ges 7 februari. Avgiften betalas vid entrén.</i>	
Föreläsning C	En filmare och konstnär i Höga Kusten	17
	<i>Föreläs.n. ges 26 februari. Avgiften betalas vid entrén.</i>	
Föreläsning D	Klokskap och folklig läkekonst – skrock och fakta från förr	17
	<i>Föreläs.n. ges 12 mars. Avgiften betalas vid entrén.</i>	
Föreläsning E	Fåglar är fantastiska	18
	<i>Föreläs.n. ges 16 april. Avgiften betalas vid entrén.</i>	
	Allmän information från styrelsen	18
	HPU:s styrelse fram till årsmötet 2019	19
	Lathund för användning av det nya medlemsregistret	20

INSTRUKTION FÖR ANMÄLAN TILL AKTIVITETER OCH MEDLEMSKAP

Anmälan till föreläsningsserier sker via hemsidan i det nya digitala systemet arcMember. Det går ej längre att anmäla sig eller att betala medlemsavgift via Plusgiro. Inbetalningar via Plusgiro registreras ej, och pengarna returneras. Alla avgifter ska i fortsättningen betalas till HPU:s Bankgiro.

MEDLEMSAVGIFT

Alla nuvarande medlemmar får vid årsskiftet en faktura på medlemsavgiften. Fakturan skickas per mejl om vi har mejladress registrerad, övriga får fakturan via vanlig post.

ANMÄLAN TILL AKTIVITETER

Du som har registrerat mejladress kan via HPU:s hemsida komma in i arcMember med hjälp av din mejladress. Första gången uppmanas du att skapa ett lösenord som sedan används vid kommande inloggningar. Du ser där de uppgifter vi registrerat om dig (namn, adress). Ändra om det finns felaktigheter, och komplettera med telefonnummer. Nu kan du anmäla dig till de kurser du vill gå. Du får välja mellan direkt kortbetalning eller mot faktura enligt nedan. **Se även sista sidan.**

Du som ännu ej registrerat mejladress kontaktar vår medlemsansvarige Östen Sahlin (ÖS) som registrerar dig. Sedan gör du som ovan.

Du som saknar mejl har två val: Du kan be annan HPU-medlem anmäla dig. Fakturan går då till anmälaren. Den andra möjligheten är att kontakta ÖS som anmäler dig. Du får sedan faktura per brev.

NYA MEDLEMMAR

Om du ännu ej är medlem kan du via hemsidan registrera dig för medlemskap. Sedan är det bara att logga in och boka aktiviteter. Avgifterna för medlemskap och aktiviteter betalas direkt med kort eller mot faktura. Om du inte har mejl kontaktas ÖS som registrerar ditt medlemskap och aktivitetens anmälan. Avgifterna betalas mot faktura enligt nedan.

FAKTURERING

Om du inte betalat med kort direkt vid kursanmälan så skickas faktura per mejl eller brev (brev till de som ej har mejl). Fakturan ska betalas inom 15 dagar. Vid utebliven betalning skickas påminnelse. Påminnelseavgiften är **50 kr**. För de medlemmar som betalar via Bg-blankett kan det vara bekvämt att ansluta sig till Autogiro. Då står det på fakturan att beloppet dras automatiskt på förfallodagen.

NÄR ANMÄLER MAN SIG?

Anmälan kan ske så snart katalogen släppts. C:a en vecka före kursstart är sista anmälningsdag, och du kan fram till dess också avboka dig och få avgiften återbetald. Efter sista anmälningsdag kan vi inte ta emot fler anmälningar eller avbokningar. För alla aktiviteter finns ett högsta antal deltagare beroende på utrymme. Det är därför klokt att anmäla sig tidigt, det är ju möjligt att senare ångra sig enligt ovan. För resor och studiebesök kan anmälningsrutinerna vara annorlunda.

ÄNDRINGAR I AKTIVITETERNA

Ibland måste tider och kanske lokaler ändras. Med arcMember får vi bättre möjligheter att meddela ändringar och skicka påminnelser via mejl och telefon.

VÅRENS MÅNADSMÖTEN

Kl. 13.00 på FÖRSAMLINGSGÅRDEN, FRANZÉNGATAN 18

▪ Onsdag 30 januari, kl. 13.00

Lennart Hellsing och cirkeln

Susanna Hellsing, fil. kand., förlagsredaktör och dansare

Lokal: Församlingsgården

Under 2019 firar vi författaren Lennart Hellsing, som föddes 1919 i Västanfors utanför Fagersta. Hellsing belönades 2014 med Svenska Akademiens stora pris för sina suveräna rim och ramsor.

Susanna Hellsing kommer att berätta om sin fars liv och författarskap från vaggan i Västanfors till graven på Klara kyrkogård.

Krukkel Spektakel med trumman. Illustration Poul Ströyer

▪ Onsdag 20 februari, kl. 13.00

MittBi – allt om honung

Lars Höglund, biodlare

Lokal: Församlingsgården

Totalt så pollinerar bin i Lars Höglunds 800 bisambällen en yta på ca 30 000 hektar av Västernorrlands skogs- och åkermark. Beräknad medelskörd för MittBi är 30 ton honung. Med närodlad honung i skafferiet bidrar vi till ökad lokal ekologisk mångfald!

▪ Onsdag 20 mars

ÅRSMÖTE, kl. 13.00

Opera

Karin Bengtsdotter Olsson, sångpedagog, med elever från Operastudion vid Härnösands folkhögskola

Lokal: Församlingsgården

Handlingarna till årsmötet kommer att finnas tillgängliga på HPU:s hemsida en vecka före.

Vi kommer under en härlig timme att få njuta av musik från Operastudion, en av Sveriges största och mest välrenommerade förberedande operautbildningar.

HPU bjuder på fika efteråt.

▪ Onsdag 17 april, kl. 13.00

Folkmusik à la en Riksspelman

Isak Eriksson, riksspelman

Lokal: Församlingsgården

Isak Eriksson spelar och berättar om skandinavisk folkmusik med tonvikt på spelmän i staden, bygden och landskapet. Finns det en ångermanländsk folkmusik? Emil Nilsson på Geresta, redaktör Sporning, Arne Isaksson och KP Leffler är några namn som kommer nämnas.

Och vad är egentligen en riksspelman?

NR 1

LÄR OCH RES: LITAUEN

– ett tämligen okänt grannland

Informatör	Margareta Brodin, styrelseledamot, HPU
Föreläsare	Påhl Ruin, frilansjournalist, Stockholm
Datum och tid	Onsdag 16 januari, kl. 13.00 – 15.00 Torsdagarna 4 och 25 april, kl. 13.00 - 15.00
Innehåll	<p>1. Presentation av en studieresa till Litauen</p> <p>Margareta Brodin presenterar detaljer kring en studieresa. Avresa sker från Härnösands resecentrum tisdag 14 maj, kl. 05.00, med återkomst natten till lördag 18 maj, kl. 01.30.</p> <p>Vid 40 resedeltagare är prisbilden 8 000 kr. I detta ingår reseledare, resa med buss och flyg, hotellinkvartering i Vilnius (dubbelrum) med frukost/middag samt utflykter med lokal guide. Ytterligare detaljer samt förslag till förberedande förstudier på egen hand ges vid presentationsstillfället.</p> <p>Anmälan till resan görs till Byberg & Nordin senast 5 mars.</p> <p>Tillfälle 1 är kostnadsfritt och öppet för alla medlemmar. Ingen föranmälan krävs.</p>
Om föreläsaren vid tillfällena 2 och 3	<p>Frilansjournalisten Påhl Ruin bodde och verkade 2011-2016 i Litauen där hans hustru då var Sveriges ambassadör. Han har tidigare bland annat arbetat för Dagens Nyheter i Japan och för Dagens Samhälle från Wien. Idag är han tillbaka i Sverige och sysslar främst med svensk samhällsjournalistik.</p>
Innehåll (forts.)	<p>2. Litauens historia</p> <p>Litauen var en stormakt som under en period var ett av Europas största länder. Har det någon betydelse för Litauen fortfarande? Hur har den sovjetiska ockupationen påverkat Litauen idag?</p> <p>3. Hur ser dagens Litauen ut?</p> <p>Vilket samhälle är det vi kommer att möta på vår resa?</p>
Avgift	200 kr för tillfällena 2 och 3, till vilka anmälan görs senast 28 mars. De som har anmält sig till den kopplade studieresan har förtur.
Lokal	Sambiblioteket, plan 4, Alfild Agrellsalen (tillfälle 1) Sambiblioteket, Olof Högborgsalen (tillfällena 2 och 3)
Kontaktperson	Margareta Brodin, 070-296 91 89, k.m.brodin@telia.com

NR 2

EKOLOGI OCH NATURRESURSER

Föreläsare Hugo von Zeipel, fil.dr, ekolog, Sundsvall
Per Simonsson, fil.dr, ekolog, Härnösand
Göran Abel, biolog, Härnösand

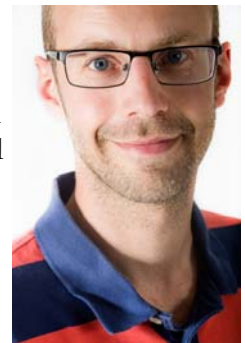
Datum och tid Måndag 21 januari, kl. 10.00 – 12.00 (Hugo von Zeipel)
Torsdag 24 januari, kl. 13.00 – 15.00 (Per Simonsson)
Tisdag 29 januari, kl. 13.00 – 15.00 (Göran Abel)

Innehåll

1. Ekologi – en introduktion

Hugo von Zeipel är universitetslektor i biologi med inriktning didaktik vid Mittuniversitetet.

En populär betydelse av ekologi är ”läran om samspelet i naturen”. Föreläsningen utvecklar begreppet i relation till andra viktiga delar av biologin. Intressanta frågor är: Varför finns inte alla arter överallt? Varför är vissa arter vanliga och andra ovanliga? Vad är en art? Hur påverkar arter varandra? Hur lång kan en näringskedja bli?

2. Är svenskt skogsbruk hållbart?

Per Simonsson har arbetat i många år såväl på länsstyrelsen med att bilda reservat som inom bolagsskogsbruket (SCA) med att utveckla naturvårdsarbetet i skogen.

Vad innebär ordet ”hållbart” egentligen, och hur kan det tillämpas på skogsbruket? Per redogör för olika synsätt och diskuterar hur vi kan uppnå både miljömål och produktionsmål i skogen.

3. Sista paret ut? Om biologisk mångfald och utrotningens biologi

Göran Abel var tidigare universitetsadjunkt vid Mittuniversitetet och är ideellt verksam i fauna- och floravårdsprojekt.

I en ny rapport från Världsnaturfonden uppges att antalet ryggradsdjur minskat med 60 % sedan 1970. Föreläsningen ger perspektiv på livets historia, om artbildning och arters försvinnande och om begrepp som biodiversitet och rödlistade arter och vad hoten mot mångfalden handlar om. Det ges också exempel på åtgärder för att bevara hotade arter globalt och lokalt.

Avgift 150 kr. Anmälan senast 14 januari

Lokal Sambiblioteket, Olof Högbergsalen

Kontaktperson KG Karlsson, 070-207 53 38, periastron@telia.com

ICKE-SYMFONISK ORKESTERMUSIK

Föreläsare	Peter Lyne, musiklärare, Härnösands folkhögskola
Datum	25 januari och 1, 8, 15, 22 februari samt 1, 15, 22 mars
Tid	Fredagar, kl. 13.00 – 15.30
Innehåll	<p>Under 8 sammankomster lyssnar vi på fristående, icke-symfoniska orkesterverk, dvs musik som skrivits till ett teaterstycke eller inspirerats av en målning eller litterärt verk. Musiken sträcker sig från barocken och framåt, med tyngdpunkt på 1800-talet.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Barocken Sviter, uvertyrer och teatermusik för orkester med musik bl.a. av Lully, Purcell, J S Bach, Telemann och Händel.2. Klassiska epoken Orkestermusik av bl.a. Gluck, Cherubini och Beethoven.3. Tidig romantik Teatermusik och uvertyrer av Schubert, Mendelssohn, Rossini, Weber samt några franska tonsättare.4. Den symfoniska diktens ankomst Musik av bl.a Schumann och Liszt.5. Orkestermusik i Östeuropa 1860 till 1880 Verk av Glinka, Tjajkovskij, Musorgskij, Rimskij-Korsakov och Dvořák.6. Den franska klangen Verk av Chabrier, Bizet, Saint-Saëns och Franck.7. Den sena romantiken i Tyskland Verk av Brahms, Wagner, Richard Strauss och Schönberg.8. Orkestermusik i Norden och Storbritanien Teatermusik av Grieg och Stenhammar, Sibelius och Nielsen, Elgar, Delius och Vaughan-Williams.
Avgift	<p>Avgiftsfri!</p> <p>Klassiska musiken arrangeras i fortsättningen av Härnösands folkhögskola med HPU som samarbetspartner. Föreläsningarna är öppna även för allmänheten. Lämna intresseanmälan till vår kontaktperson nedan senast 18 januari.</p>
Lokal	Härnösands folkhögskola, Murbergsvägen 32, sal B6
Kontaktperson	Brita Hatt, 070-585 01 36, brita.hatt@telia.com

NR 3

ORD OCH SPRÅK

Föreläsare Elisabeth Åsbrink, författare och journalist, Stockholm/Köpenhamn
Maja Bäckvall, fil.dr i Nordiska språk, Uppsala universitet
Jannie Teinler, fil.dr i Nordiska språk, Stockholms universitet/SLU i Uppsala

Datum och tid Torsdag 31 januari, kl. 13.00 – 15.00 (Elisabeth Åsbrink)
Torsdag 14 februari, kl. 13.00 – 15.00 (Maja Bäckvall)
Måndag 18 februari, kl. 10.00 – 12.00 (Jannie Teinler)

Innehåll

1. Orden som formade Sverige

Elisabeth Åsbrink gör en forskningsresa genom svensk historia och talesätt, från den (kungliga) svenska avundsjukan till #metoo, för att ta reda på hur orden format svenska värderingar och hur vi klär dessa värderingar i ord.

Det brukar ju heta att ”land ska med lag byggas”. Men kanske kan man lika gärna tala om att land ska med ord byggas? Det är genom citat, traditioner, modeord och sångtitlar som vi gör oss en bild av vårt sammanhang, vårt arv, vår nation.

2. Tusen år av runor – och lite till

Runinskrifter är de tidigaste beläggen på språket som pratades i Norden, och runor användes i över tusen år innan det latinska alfabetet tog över.

Maja Bäckvall presenterar runskriftens historia, från att skriva sitt namn på en kam runt år 160 till att tatuera sina barns namn på sin arm runt år 2010. Vem skriver, vem läser – och varför?

3. Varför säger du så där? Språk, identitet och förändring

Varför låter vi som vi gör och vad säger vårt språk om oss – och vad vill vi att det ska säga? Med vårt språk berättar vi inte bara om vilka vi är, utan också om hur vi ser på oss själva och hur vi vill bli sedda av andra.

Jannie Teiler utgår från den språkliga variation vi möter i dagens samhälle, och visar hur språket kan förstås som ett uttryck för identitet.

Avgift 200 kr. Anmälan senast 24 januari

Lokal Sambiblioteket, plan 4, Alfhild Agrellsalen, (31 januari)
Sambiblioteket, Olof Högbergsalen (14 och 18 februari)

Kontaktperson Vibeke Marsling, 070-394 59 50, vibeke.marsling@gmail.com

NR 4

EN ARKITEKTONISK RESA GENOM TID OCH RUM

Föreläsare Arkitekterna Cecilia Björk och Laila Reppen, SAR/MSA

Datum och tid Måndag 11 februari, kl. 13.00 – 15.00

Om föreläsarna Cecilia Björk och Laila Reppen har jobbat tillsammans i många år. De har skrivit flera uppskattade och prisbelönda böcker om arkitektur och stadsplanering. Den senaste boken ”*Tidstypiskt, arkitekturdetaljer i flerbostadshus 1880-1980*” ligger till grund för föreläsningen.

Innehåll Föreläsningen tar oss med på en hundraårig resa genom vardagsarkitekturens stilmässiga växlingar. Arkitektur och byggnadsdetaljer är utformade i sin tidsanda, det gäller allt från fasadernas komposition till portar och fönsters utformning samt lägenheternas inredning. Föreläsarna förmedlar hur roligt och lätt det är att lära sig att läsa arkitekturens språk. Ta en promenad i staden och se Härnösands byggnader med nya ögon efter föreläsningen!

Avgift 100 kr. Anmälan senast 4 februari

Lokal Sambiblioteket, plan 4, Alfild Agrellsalen

Kontaktperson Bengt Schibbye, 070-666 52 10, bengt@schibbye.se

NR 5

FRAMTIDENS BY – hållbart liv i samklang med omgivningen

Föreläsare David Bennett, omställare, Ramsås

Datum och tid Torsdag 21 februari, kl. 13.00 – 15.00

Om föreläsaren David Bennett flyttade i juni 2018 från Vällingby till Ramsås för att bli omställare på heltid. Omställningsrörelsen består av människor som tar gemensamma initiativ för att lokalt ge varandra stöd och inspiration för att utforska ett liv inom planetens gränser. Omställningsrörelsen finns i över 50 länder. I Sverige finns Omställningsnätverket, där David är aktiv liksom i utbildningen Framtidens by.

Innehåll Framtidens by samlar dem som drömmer om ett hållbart liv i samklang med platsen och sina medvarelser. Man utforskar frågorna Vad är en by? Vad kan den vara?
Föreläsningen handlar om pilotomgången av utbildningen Framtidens by och vad det kan innebära för den hållbara framtiden i Ångermanland, Sverige och på planeten.

Avgift 100 kr. Anmälan senast 14 februari

Lokal Sambiblioteket, plan 4, Alfild Agrellsalen

Kontaktperson KG Karlsson, 070-207 53 38, periastron@telia.com

NR 6

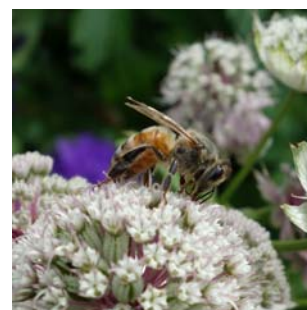
BIET, MÄNNISKAN OCH VÄRLDEN

Föreläsare	Jonas Karlsson, biodlare m.m., Knivsta
Datum	4, 11 och 18 mars
Tid	Måndagar kl. 10.00 – 12.00
Om föreläsaren	Jonas Karlsson håller sedan flera år populärvetenskapliga föreläsningar om bin. Tidigare hade han bikupor både i Sverige och på Tobago. Han anordnar honungsprovningar med honung från hela världen.

Innehåll

1. **Biet och världen (Blommor och bin)**

För 120 miljoner år sedan kom de första blommorna och följdes av de första bina. Blommor och bin har sedan dess varit beroende av varandra. Många av de växtarter människan äter är beroende av binas arbete. Det förklarar varför bidöden skapar stora rubriker världen över. Frågan är om bina är hotade och i så fall varför.

2. **Biet och kupan (Game of Drones)**

Honungsbiet är en eusocial insekt som inte kan överleva på egen hand utan måste samarbeta som en organism där varje individ har en given roll. Föreläsningen handlar om vilka egenskaper och roller ett honungsbi har genom livet, rollen för drottningen och drönare och hur bin kommunicerar och försvarar sig,

3. **Biet och människan (Såsom en spegel)**

Människan har genom historien använt bisamhället som en spegel för att förklara sig själva. Vi kommer bland annat att få veta varför Aristoteles såg bikupan som en idealstat mellan tyranniets förtryck och demokratins kaos, varför det katolska Europa hyllade biet som Guds ödmjuka tjänare och hur bikupan under industrialismen förvandlades till en fabrik.

Avgift	150 kr. Anmälan senast 25 februari
Lokal	Sambiblioteket, Olof Högbergsalen
Kontaktperson	KG Karlsson, 070-207 53 38, periastron@telia.com

NR 7

HÖRSEL OCH HÖRSELSKADOR

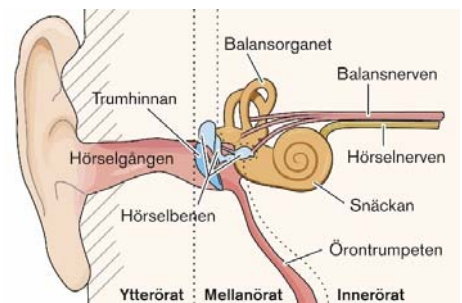
ur medicinsk, psykologisk och teknisk synpunkt

Föreläsare Ulrik Schmidt, läkare, Sundsvall
Vibeke Marsling, psykolog, Härnösand
Ulla Morath, hörselpedagog, Hörselvården

Datum och tid Torsdag 21 mars, kl. 13.30 – 15.30
Onsdag 27 mars, kl. 13.30 – 15.30

Innehåll **1. Hörselsinnet och hörselorganets uppbyggnad samt orsaker till hörselnedsättning**

Ulrik Schmidt är specialist i öron-, näsa- och halssjukdomar och hörsel- och balansrubbningar. Han har lång erfarenhet av arbete inom hörselvård och är också medicinsk rådgivare åt Försäkringskassan inom området varaktig funktionsnedsättning.

2. Konsekvenser av en hörselnedsättning samt möjliga åtgärder

Vibeke Marsling har specialisering mot döva och hörselskadade. Hon talar om psykosociala följder av hörselnedsättning. När hörseln försämras har det allvarliga konsekvenser inte bara för den som drabbas – men också för vänner och anhöriga. Villkoren för den livsviktiga kommunikationen förändras, vilket påverkar både samspelet med andra och självbilden.

Ulla Morath talar om hörtaktik, strategier och hjälpmedel för att underlätta i kommunikation vid hörselnedsättningar och dövhet.

Avgift 100 kr. Anmälan senast 14 mars

Lokal Sambiblioteket, plan 4, Alfild Agrellsalen

Kontaktperson Margareta Brodin, 070-296 91 89, k.m.brodin@telia.com

NR 8

MÄNNISKOR OCH LIVET I NORR UNDER 11 000 ÅR

Föreläsare David Loeffler, fil. dr i Norrlands arkeologi, Härnösand

Datum och tid Tisdag 26 mars, kl. 13.00 – 15.00
Onsdag 3 april, kl. 13.00 – 15.00
Tisdag 9 april, kl. 13.00 – 15.00

Om föreläsaren David Loeffler är specialist inom stenåldersforskning vad gäller Norrland. Han är även sakkunnig inom kulturlandskapsanalys.

Innehåll Trots att Norrlands historia började för 11 000 år sedan är den okänd för de flesta, då den sällan beaktats i de nationella översikter som gör anspråk att framställa hela Sveriges historia. Följ med på en upptäcktsfärd fördelad över tre föreläsningstillfällen där vi söker efter människorna från de äldsta tiderna i norr.

1. Norrland vid istidens slut

När, hur och varifrån befolkades Norrland vid denna tid samt vilka var dessa pionjärer?

2. Norrlands stenålder

Välbevarade spår visar att flera olika och välmående samhällen var befolkade i norr under denna tid. Vilka var människorna och hur levde de?

Rekonstruktion av 6 000 år gammal by vid Lillberget utanför Överkalix

3. Norrland vid stenålderns slut

Dagens Norrland tar sin början under denna förändringens tid med bl.a. nya människor och levnadssätt. Vilka var människorna och varifrån kom de?

Avgift 150 kr. Anmälan senast 19 mars

Lokal Sambiblioteket, Olof Högborgsalen

Kontaktperson Anita Ljunglöf, 070-333 84 76, anita.ljunglof@gmail.com

NR 9

SVÄLTEN – HUNGERÅREN SOM FORMADE SVERIGE

Föreläsare Magnus Västerbro, författare och journalist, Stockholm
Tilldelades 26 nov. 2018 Augustpriset för Årets svenska fackbok

Datum och tid Tisdag 2 april, kl. 13.00 – 15.00

Om föreläsaren Magnus Västerbro föddes i Malmberget och växte upp i Luleå. Han har skrivit flera kritikerrosade böcker om historia, bl.a. "*Pestens år – döden i Stockholm 1710*".
För den senaste boken, "*Svälten – hungeråren som formade Sverige*", fick han Augustpriset 2018 i klassen Årets svenska fackbok.

Innehåll Först kom kylan. Sedan värmen och torkan. Två år i rad slog skörden fel. Folk dog. Till en början barn och åldringar. Därefter även de starka. Det tredje året var alla visthusbodar tömda. I Stockholm anklagade man de svältande för att själva ha orsakat sin nöd.

Missväxten under åren 1867–69 är en av de värsta naturkatastroferna i Sveriges historia, och dess effekter förstärktes av politiska felbeslut och misstag. Hungersnöden bidrog till stora sociala spänningar och blev startskottet för massmigrationen, främst till Nordamerika. Genom enskilda människors livsöden berättar Magnus Västerbro en skakande historia om ett avlägset Sverige, men samtidigt ett som var här alldeles nyss.

Avgift 100 kr. Anmälan senast 26 mars

Lokal Sambiblioteket, plan 4, Alfild Agrellsalen

Kontaktperson Kjell Bäckvall, 076-116 09 10, kjell.backvall@gmail.com

NR 10

FRÅN MÖLNDAL TILL MOSUL – en bildjournalist berättar

Föreläsare	Paul Hansen, bildjournalist, Dagens Nyheter
Datum och tid	Torsdag 11 april, kl. 13.00 – 15.00
Om föreläsaren	Paul Hansen arbetar på Dagens Nyheter med flera verktyg i sin berättarlåda; ord, stillbild, ljud och film. Han har bland annat blivit vald till Sveriges bästa fotograf 8 gånger och förärats samma titel i världen 2 gånger. Han är den enda svensk som har vunnit World Press Photos förstapris. Han har också blivit nominerad till Stora Journalistpriset.
Innehåll	Föreläsningen tar publiken från det lilla, de vardagliga, rutinmässiga berättelserna, till de stora skeendena ute i världen – och tillbaka. En inre, såväl som yttre resa, bokstavligt, såväl som bildligt talat.
Avgift	100 kr. Anmälan senast 4 april
Lokal	Sambiblioteket, plan 4, Alfild Agrellsalen
Kontaktperson	Kjell Bäckvall, 076-116 09 10, kjell.backvall@gmail.com

NR 11

ATT FÖLJA OMVÄRLDEN

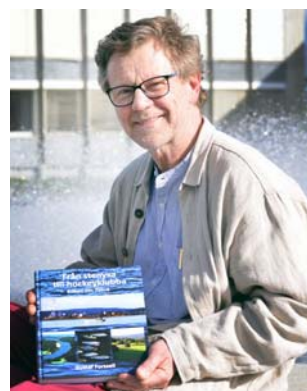
Föreläsare	Dag Hartelius , GD för FRA, Försvarets radioanstalt
Datum och tid	Måndag 6 maj, kl. 10.00 – 12.00
Om föreläsaren	Dag Hartelius har som diplomat tjänstgjort i Sovjetunionen, Tyskland, Storbritannien, Estland, Polen och Belgien – på de tre sistnämnda posterna som ambassadör. Sedan 2013 är han generaldirektör för Försvarets radioanstalt, FRA, som på regeringens uppdrag följer omvärldsutvecklingen genom signalspaning och som dessutom är en central myndighet för Sveriges cybersäkerhet.
Innehåll	Händelser och förhållanden som regimer inte ville visa upp kunde för mindre än ett halvsekel sedan döljas i årtal. I dagens ständigt internetuppkopplade värld handlar det tvärtom om att kunna hitta rätt och att bedriva källkritik. Medvetet falsk nyhetsspridning, nättroll, anpassade nyhetsurval och cyberattacker i påverkanssyfte är vardagsexempel på vad den som vill följa utvecklingen i vår omvärld måste tänka på. Och vad behöver staten för att regering och riksdag ska kunna ha bra beslutsunderlag? Är behovet av underrättelse- och säkerhetstjänster större eller mindre i dagens informations-samhälle?
Avgift	100 kr. Anmälan senast 29 april
Lokal	Sambiblioteket, plan 4, Alfild Agrellsalen
Kontaktperson	Agnetha Höglund Sjölander, 070-528 08 54, agnethahs@gmail.com

Föreläsning A

HÄRNÖSANDS OCH TIMRÅS GEMENSAMMA HISTORIA

Föreläsare	Gustaf Forssell, författare och dramatiker, Sundsvall
Datum och tid	Tisdag 5 februari, kl. 13.00 – 15.00
Om föreläsaren	Gustaf har varit verksam i Västernorrland sedan 1970-talet. Han är också lokalhistoriker och har bland annat skrivit om Östrands och Vivstavarvs historia. 2017 publicerade han ”Från stenyxan till hockeyklubba – om Timrås historia”. Det är en resa i områdets historia från berggrundens bildande, landhöjning, befolkande, jordbruks- och industriutveckling ända till nutid.
Innehåll	Under arbetet med nämnda bok stötte han på många intressanta kopplingar mellan Timrå och Härnösand, och det är dessa han fokuserar på i sitt föredrag. Visste ni exempelvis att Timråborna motsatte sig att Sundsvall skulle få stadsrättigheter?
Avgift	50 kr, som betalas vid entrén.
Lokal	Sambiblioteket, Olof Högbergsalen
Kontaktperson	Bengt Schibbye, 070-666 52 10, bengt@schibbye.se

Föreläsning B

MUNTLIGA BERÄTTELSER OCH EN OCH ANNAN SKRÖNA

Föreläsare	Ulf Ärnström, professionell berättare, psykolog och författare, Göteborg	
Datum och tid	Torsdag 7 februari, kl. 13.00 – 15.00	
Om föreläsaren	Ulf Ärnström är utbildad psykolog och har sedan 1989 frilansat som muntlig berättare och framträtt på berättarkvällar, sagostunder, berättarfestivaler, radio och TV i Sverige, Norge, Danmark, Finland, Estland, Island, England, USA, Canada, Ukraina och Malaysia.	
Innehåll	Ulf har sedan åren på Själandsskolan utvecklat en fenomenal förmåga att fånga och fascinera med sin fantastiska berättarförmåga och han kommer att presentera några av sina bästa historier och berättarknep för oss. ”Vi vill höra mera Så blir det plötsligt om möjligt ännu tystare. Vi vägrar acceptera att resan är slut. Våra hörselnervar är fortfarande spända till det yttersta. Vi vill höra mera” <i>Katja Bexar, Svenska Dagbladet</i>	
Avgift	50 kr, som betalas vid entrén.	
Lokal	Sambiblioteket, Olof Högbergsalen	
Kontaktperson	Agnetha Höglund Sjölander, 070-528 08 54, agnethahs@gmail.com	

Föreläsning C

EN FILMARE OCH KONSTNÄR I HÖGA KUSTEN

Föreläsare	Solveig Nordlund, fil.kand., filmare, konstnär, Höga Kusten
Datum och tid	Tisdag 26 februari, kl. 13.00 – 15.00
Om föreläsaren	Efter universitetsstudierna reste Solveig utomlands, studerade och arbetade i ett flertal europeiska länder. Efter filmstudierna vid Sorbonne har film varit ett viktigt uttrycksmedel för henne. Hon har producerat och regisserat en mängd filmer och serier, bl. a. en serie författarporträtt och radiodokumentärer. De senaste filmerna handlar om liv och personer i Höga Kusten: ”Republiken Herrskog” (om asylsökande) samt ”Birgit på Kiörningsgården”. Hon deltar regelbundet i Konstrundan med sina målningar.
Innehåll	Under föreläsningen kommer vi dessutom att få se dokumentärfilmen ”Mannaminne – om konstnären Anders Åberg” som hon regisserade 2014.
Avgift	50 kr, som betalas vid entrén.
Lokal	Sambiblioteket, plan 4, Alfhild Agrellsalen
Kontaktperson	Bengt Schibbye, 070-666 52 10, bengt@schibbye.se

Föreläsning D

KLOKSKAP OCH FOLKLIG LÄKEKONST – skrock och fakta från förr

Föreläsare	Maria Nordlund, kulturarvspedagog, Västernorrlands museum
Datum och tid	Tisdag 12 mars, kl. 13.00 – 15.00
Om föreläsaren	Maria arbetar på Länsmuseum som museipedagog med uppdrag att förmedla länets kulturarv till barn och vuxna.
Innehåll	Välkommen till en stunds lättsam sjukvårdsupplysning från förr! Under föreläsningen får du höra om äldre tiders läkekonst och lära dig allehanda tips och råd gällande sjukdomar och hälsa men också hur du förebygger ohälsa. Med dagens långa vårdköer kan det vara bra att ha lite klokskap med sig i bagaget, vare sig det är skrock eller inte!
Avgift	50 kr, som betalas vid entren.
Lokal	Sambiblioteket, Olof Högbergsalen
Kontaktperson	Anita Ljunglöf, 070-333 84 76, anita.ljunglof@gmail.com

Föreläsning E

FÅGLAR ÄR FANTASTISKA

Föreläsare	Tomas Birkö, biolog, Örnsköldsvik
Datum och tid	Tisdag 16 april, kl. 13.00 – 15.00
Om föreläsaren	Fågelskådaren Tomas Birkö är vice ordf. i Ångermanlands ornitologiska förenings styrelse där hans 45-åriga erfarenhet av fåglar och fågelskydd kommer väl till pass.
Innehåll	<p>En lövsångare flyger från södra Afrika till norra Sverige, en silvertärna från Antarktis till Arktis. Hur är det möjligt?</p> <p>Föreläsningen tar upp fåglars fascinerande flyttningar och hur de lyckats kolonisera jordklotets alla hörn. Fåglars häckningsbiologi, sång och beteenden kommer även att beröras.</p>
Avgift	50 kr, som betalas vid entrén.
Lokal	Sambiblioteket, Olof Högbergsalen
Kontaktperson	Anita Ljunglöf, 070-333 84 76, anita.ljunglof@gmail.com

ALLMÄN INFORMATION FRÅN STYRELSEN

Får man delta i HPU:s aktiviteter utan att vara medlem?

Nej. Man måste ha betalat medlemsavgiften för att få delta i HPU:s aktiviteter.

Hur gör jag om jag missat anmälningstiden?

Om du inte anmält dig i tid kan du alltid höra av dig till kontaktpersonen.

Kan jag gå på program i grannstädernas senioruniversitet?

HPU samarbetar med senioruniversiteten i Sollefteå (SIS), Sundsvall (SUS) samt Örnsköldsvik (ÖSU). HPU-medlemmar är därför välkomna att bevista deras program efter anmälan och mot erläggande av avgift för programmet. Omvänt gäller att medlemmar i SIS, SUS och ÖSU är välkomna till HPU:s utbud på samma villkor.

Hur får jag reda på förändringar som skett efter katalogens tryckning?

Ändring av tider och lokaler kan förekomma och då får du som anmält dig via e-post ett meddelande därom. Det kan även av utrymmesskäl bli anmälningsstopp före sista anmälningsdatum för vissa populära program.

Alla förändringar i utbudet meddelas på HPU:s hemsida, <http://www.harnosandspu.info>, eller i den på hemsidan befintliga Webbkatalogen.

HPU:s STYRELSE FRAM TILL ÅRSMÖTET 2019

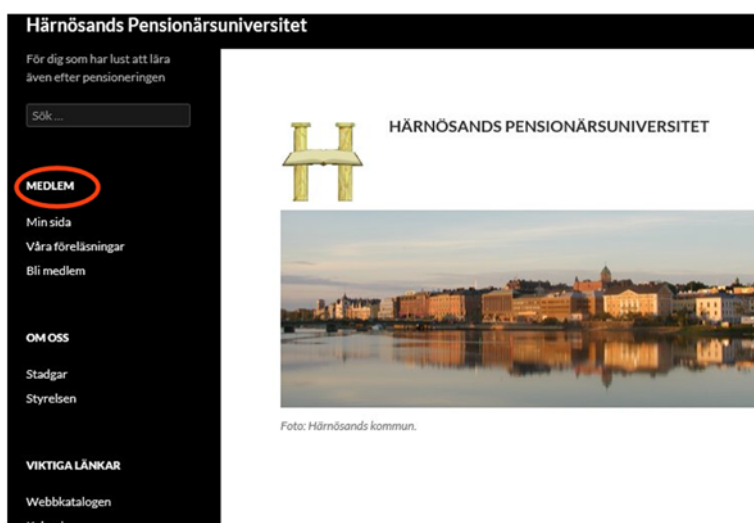
Ordförande	Anders Boström, 070-609 97 57 abostrom155@gmail.com	
Vice ordförande	Östen Sahlin, 070-624 15 07 osten.sahlin@home.se	
Sekreterare	Rein Ärlemo, 070-667 83 93 rein.arlemo@gmail.com	
Kassör	Bengt Pettersson, 070-666 01 80 bengt.stigsjo@yahoo.com	
Programkommitté	Agnetha Höglund Sjölander, 070-528 08 54 agnethahs@gmail.com	
	Kjell Bäckvall, 076-116 09 10 kjell.backvall@gmail.com	
	Vibeke Marsling, 070-394 59 50 vibeke.marsling@gmail.com	
	KG Karlsson, 070-207 53 38 periastron@telia.com	
	Bengt Schibbye, 070-666 52 10 bengt@schibbye.se	
	Margareta Brodin, 070-296 91 89 k.m.brodin@telia.com	
	Anita Ljunglöf, 070-333 84 76 anita.ljunglof@gmail.com	
Valberedning	Eva Proffe, 070-375 30 69 eva.proffe@gmail.com	
	Birgitta Bolander Lundström, 070-276 95 30 birgitta.bolander2@comhem.se	
	Anders Huldt, 070-550 45 08 huldt.anders@gmail.com	
Revisorer	Seved Granberg, 070-646 54 31 seved.granberg@mbx301.tele2.se	
	Sven-Arne Staflund, 070-536 14 73 sastaflund@gmail.com	
Revisorssuppleant	Jan Nilsson, 070-369 49 08 jan.h.nilsson@telia.com	
Hedersledamöter	Gunnar Nelvig	Adam Gönczi
	Inger Axelson	Jan Nilsson
	Inga-Lisa Sundqvist	Eva Proffe

Lathund för användning av nya medlemsregistret

Vi har nu sjösatt vårt nya webbaserade medlemsregister. För att du som medlem på bästa sätt ska kunna använda det har vi gjort denna lathund. Läs också på sidan 4 i katalogen för tips.

På bilden ser du ett urklipp från vår hemsida. Se längst ner för webbadressen.

Under rubriken Medlem hittar du tre länkar (underrubriker).

- **Min sida för medlemmar**

Där kan du som medlem se vilka uppgifter vi har om dig. Det är uppgifter som du själv lämnat. Där kan du ändra dessa uppgifter, om du t.ex. bytt adress. Det är mycket viktigt att du gör det så att all information och fakturor når dig. Där kan du också skapa ditt lösenord för att komma in.

- **Våra föreläsningar**

Där kan du se en lista på alla våra föreläsningar och också kunna anmäla dig. Du kan också anmäla andra medlemmar, som önskar din hjälp till det.

- **Bli medlem**

Nya medlemmar kan här anmäla sig och lämna sina personuppgifter.

Det här fungerar endast för de som har lämnat sina e-postadresser. Har du inte lämnat din e-postadress eller saknar e-post eller dator, kan du kontakta Östen Sahlin för hjälp.

Telefonnummer 070-624 15 07 eller e-post till osten.sahlin@home.se

HÄRNÖSANDS PENSIONÄRSUNIVERSITET

i samarbete med

<http://www.harnosandspu.info>